

สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน และพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนระดับปฐมวัย : เปรียบเทียบระหว่างโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดกับโรงเรียนอนุบาลเอกชนครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสังเกตและวิเคราะห์พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน และพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียน พร้อมทั้งเปรียบเทียบพฤติกรรมดังกล่าวระหว่างโรงเรียนทั้งสองประเภท และศึกษาความสัมพันธ์ของพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน กับพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนระดับปฐมวัยนี้ด้วย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. คณะผู้วิจัยได้สร้างแบบสังเกตพฤติกรรม 2 แบบ คือ แบบสังเกตพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนระดับปฐมวัย ซึ่งปรับปรุงมาจากแบบวิเคราะห์พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ของฟแลนเดอร์ส (Flanders Interaction Analysis Category) โดยเพิ่มเติมพฤติกรรมให้เหมาะสมและครอบคลุมทุกพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในห้องเรียน และแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนระดับปฐมวัย ซึ่งสร้างขึ้นจากแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการและพฤติกรรมทางสังคม รวมกับพฤติกรรมที่ผู้วิจัยสังเกตพบจากสภาพห้องเรียนจริง แล้วนำแบบสังเกตทั้งสองแบบให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน ตรวจสอบแก้ไขเพื่อปรับปรุงเนื้อหาและโครงสร้าง จากนั้นนำไปทดลองใช้กับครูและนักเรียนระดับปฐมวัยที่ไม่ใช่ตัวอย่างประชากร นำมาหาความเที่ยง ได้ค่าความเที่ยงของแบบสังเกตพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนเท่ากับ .99 และค่าความเที่ยงของแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนเท่ากับ .96

2. นำแบบสังเกตทั้งสองแบบไปใช้กับตัวอย่างประชากรซึ่งเป็นครูและนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 20 ห้องเรียนจากจำนวนโรงเรียน 20 โรงเรียนที่สุ่มตัวอย่างได้จากจังหวัดลำพูน เชียงใหม่ นครปฐม สกลนคร ระนอง และกระบี่ เป็นโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด 4 โรงเรียน และโรงเรียนอนุบาลเอกชน 16 โรงเรียน ใช้แบบสังเกตพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนระดับปฐมวัยเก็บรวบรวมพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ทั้ง 20 ห้องเรียน ๆ ละ 5 วัน ๆ ละ 40 นาที และใช้แบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนระดับปฐมวัยเก็บรวบรวมพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนห้องเรียนละ 10 คน โดยสังเกตนักเรียนทีละคนตลอดทั้ง 5 วัน ๆ ละ 10 นาที

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for Social Sciences) เพื่อหาความถี่เฉลี่ยของพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนและพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียน วิเคราะห์ความแปรปรวนโดย Subprogram ANOVA เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมระหว่างโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดกับโรงเรียนอนุบาลเอกชน และหาความสัมพันธ์ของพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน กับพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนโดย Subprogram Crosstabulation

สรุปผลการวิจัย

1. พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนที่เกิดขึ้นมากที่สุดในห้องเรียนชั้นอนุบาล คือ นักเรียนตอบสนองทางวาจา รองลงมาคือ นักเรียนตอบสนองทางท่าทาง ครูบรรยายทั้งทางท่าทางและทางวาจา และครูใช้คำสั่งทางวาจาตามลำดับ พฤติกรรมที่เกิดขึ้นน้อยที่สุดคือ นักเรียนแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวต่อครูทางท่าทาง ส่วนพฤติกรรมที่ไม่เกิดขึ้นเลยคือ นักเรียนแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวต่อครูทั้ง

ทางท่าทางและทางวาจา และนักเรียนแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวต่อครูทางวาจา และแต่ละโรงเรียนมีลักษณะการเกิดพฤติกรรมทุกอย่างคล้ายคลึงกัน

2. พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนที่เกิดขึ้นมากในโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด คือ ครูบรรยายทั้งทางท่าทางและทางวาจา นักเรียนตอบสนองทางวาจา นักเรียนตอบสนองทางท่าทาง และครูบรรยายทางวาจาตามลำดับ พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนที่เกิดขึ้นมากในโรงเรียนอนุบาลเอกชน คือ นักเรียนตอบสนองทางวาจา นักเรียนตอบสนองทางท่าทาง ครูบรรยายทั้งทางท่าทางและทางวาจา และครูใช้คำสั่งทางวาจาตามลำดับ

การเปรียบเทียบพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดกับโรงเรียนอนุบาลเอกชน พฤติกรรมที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่ไม่แตกต่างกัน พฤติกรรมที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 มี 2 พฤติกรรม คือ ครูบรรยายทั้งทางท่าทางและทางวาจา และนักเรียนแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวต่อครูทางท่าทาง และทั้ง 2 พฤติกรรมนี้เกิดในโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดมากกว่าโรงเรียนอนุบาลเอกชน กล่าวคือพฤติกรรมครูบรรยายทั้งทางท่าทางและทางวาจาเกิดในโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดโดยเฉลี่ย 267.239 ครั้ง เกิดในโรงเรียนอนุบาลเอกชนโดยเฉลี่ย 135.889 ครั้ง และนักเรียนแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวต่อครูทางท่าทางเกิดในโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดโดยเฉลี่ย 0.168 ครั้ง แต่ในโรงเรียนอนุบาลเอกชนไม่เกิดพฤติกรรมนี้เลย

3. พฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนโรงเรียนอนุบาลที่เกิดขึ้นมากที่สุด คือ เล่นกับเพื่อน, คุยกับเพื่อน รองลงมาคือ นั่ง, บอกร, แนะนำ และพูดทำพินัน, พูดโอ้อวดตามลำดับ พฤติกรรมที่เกิดขึ้นน้อยที่สุดคือ ปลอดภัยด้วยคำพูดหรือท่าทาง และโรงเรียนอนุบาลทุกโรงเรียนมีลักษณะการเกิดพฤติกรรมแต่ละอย่างคล้ายคลึงกัน

4. พฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนทั้งในโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด และในโรงเรียนอนุบาลเอกชน ทุกพฤติกรรมเกิดขึ้นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับ .05 และพฤติกรรมที่เกิดขึ้นเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อยมีลำดับ เหมือนกัน 5 ลำดับ คือ เล่นกับเพื่อน คุยกับเพื่อน, สั่ง, บอก แนะนำ, พุดท่าพนัน พุดโอ้อวด, เอาของเพื่อนไปทำหรือใช้โดยเพื่อนไม่อนุญาต ก้าวก่ายสิทธิ์ผู้อื่น และ ช่วยผู้อื่นทำงานหรือเล่น

5. พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน กับพฤติกรรมทางสังคม ของนักเรียน ส่วนใหญ่ไม่มีความสัมพันธ์กัน พฤติกรรมที่มีความสัมพันธ์กันมี 30 คู่ เป็นความสัมพันธ์กันในทางบวก 15 คู่ และความสัมพันธ์กันในทางลบ 15 คู่ แสดงให้เห็นว่า 1) พฤติกรรมครูยอมรับความรู้สึก ยกย่องชมเชย และยอมรับความคิดเห็นของนักเรียน ทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมพุดนำและ/หรือทำนำ เก็บของเมื่อ เลิกเล่นแล้ว และลดการพุดท่าพนัน พุดโอ้อวด 2) พฤติกรรมครูตำหนิ ชู วิจารณ์ ทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมก้าวก่ายสิทธิ์ผู้อื่น และทำลายสิ่งของ 3) พฤติกรรมครู บรรยายและใช้คำสั่ง ทำให้นักเรียนลดพฤติกรรมการเล่นแบบและการโต้เถียงกัน

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากผลการวิจัยปรากฏว่าสภาพทั่วไปของห้องเรียนระดับอนุบาลมี พฤติกรรมนักเรียนตอบสนองทางวาทะมากที่สุด รองลงมาคือครูบรรยายทั้งทางท่าทาง และทางวาทะ ปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นนี้แตกต่างจากระดับประถมศึกษาที่พบจากงานวิจัย

ของ เนลสัน¹ (Nielson) และ มาดี พันธุ์ชาติศรี² ว่าเกิดพฤติกรรมครูบรรยายมากที่สุดในห้องเรียน แสดงให้เห็นว่านักเรียนอนุบาลมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมมากกว่านักเรียนระดับประถมศึกษา แต่การมีส่วนร่วมในกิจกรรมนี้ส่วนใหญ่เป็นการตอบสนองต่อพฤติกรรมที่ครู เป็นผู้ริเริ่มคือครูยังเป็นศูนย์กลางของห้องเรียนที่มีบทบาทมาก ซึ่งไม่สอดคล้องกับที่คิวอี้ (Dewey) กล่าวถึงการจัดการศึกษาระดับอนุบาลหรือเด็กก่อนวัยเรียนว่า เด็กควรจะได้มีเสรีภาพในการคิด การแสดงออก การศึกษาจะทองถือเด็กเป็นศูนย์กลาง³

ส่วนพฤติกรรมนักเรียนแสดงความคิดริเริ่มนั้นเกิดขึ้นน้อยมากทั้ง ๆ ที่พฤติกรรมนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งที่ผู้เป็นครูควรให้ความสนใจและจัดกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมคุณลักษณะนี้ให้เกิดขึ้นในตัวนักเรียนให้มากยิ่งขึ้น เนื่องจากความคิดริเริ่ม

¹Geoffery Arthur Nielson, "A Study of Verbal Interaction of Student Teachers and Their Pupils in Primary and Senior Elementary Grades During Language Arts and Social," Dissertation Abstracts International 40(December 1979) : 3093-A.

²มาดี พันธุ์ชาติศรี, "การสังเกตและวิเคราะห์พฤติกรรมการสอนสังคมศึกษาในชั้นประถมศึกษาของนักเรียนฝึกสอนระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2518).

³สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, การจัดบริการศูนย์เด็กก่อนวัยเรียน, หน้า 114.

เป็นลักษณะหนึ่งของความคิดสร้างสรรค์ เฟรเดอริค (Froebel) กล่าวถึงครูกับความ
ความคิดสร้างสรรค์ไว้ว่า "ครูควรส่งเสริมพัฒนาการตามธรรมชาติของเด็กให้
เจริญขึ้นด้วยการกระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์อย่างเสรีโดยใช้การเล่นและ
กิจกรรมเป็นเครื่องมือ"¹

นอกจากนี้ โรเจอร์ (Roger) พบว่า "ภาวะที่ส่งเสริมให้บุคคลมีความ
คิดสร้างสรรค์ ได้แก่ภาวะที่บุคคลรู้สึกปลอดภัย ซึ่งเกิดจากความรู้สึกว่าตัวเองมีค่า
และได้รับการยอมรับ รวมทั้งภาวะที่มีเสรีภาพในการแสดงออกโดยไม่ถูกวิพากษ์
วิจารณ์หรือประเมินค่า"² พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ที่สัมพันธ์กับภาวะนี้ คือ ครูยอมรับ
ความรู้สึกรู้สึกของนักเรียน ครูยกย่องชมเชยนักเรียน และครูยอมรับความคิดเห็นและ/
หรือนำความคิดเห็นของนักเรียนไปใช้ ซึ่งจากผลการวิจัย ปรากฏว่าพฤติกรรมทั้ง
3 ประเภทนี้ เกิดขึ้นน้อยมากสำหรับการสร้างเสริมความคิดริเริ่มให้เกิดขึ้นในตัว
นักเรียน ผู้วิจัยคิดว่าผู้เป็นครูควรให้ความสำคัญและใช้พฤติกรรมเหล่านี้มากขึ้นตาม
ความเหมาะสม

พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นมากในห้องเรียนระดับอนุบาลเป็นอันดับรอง
ลงมาจากประเภทครูบรรยาย คือ ครูใช้คำสั่งและครูถามคำถาม ตามลำดับ คำสั่ง
ที่ครูใช้ส่วนใหญ่เป็นการสั่งให้นักเรียนทำกิจกรรมเงียบ ๆ และการถามคำถามส่วน
ใหญ่เป็นคำถามที่จำกัดคำตอบ ทำให้การโต้ตอบระหว่างครูกับนักเรียนเป็นลักษณะ
โต้ตอบแบบทางเดียวที่ครูมีต่อนักเรียน แกร์ริสันและมากูน (Garrison and Magoon)

¹สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, การจัดบริการศูนย์เด็ก
ก่อนวัยเรียน, หน้า 99.

²เล่มเดียวกัน, หน้า 76.

ได้เสนอแนะการโต้ตอบระหว่างครูและนักเรียนในชั้นเรียนไว้ 4 แบบ แต่ละแบบให้ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนต่างกันดังนี้

- 1) วิธีที่ให้ผลสัมฤทธิ์น้อยที่สุด คือการที่ครูพูดกับนักเรียน (One-way communication)
- 2) วิธีที่ให้ผลสัมฤทธิ์ปานกลาง คือการที่ครูกับนักเรียนพูดโต้ตอบกัน (Two-way communication)
- 3) วิธีที่ให้ผลสัมฤทธิ์สูง คือการที่ครูกับนักเรียนพูดโต้ตอบกัน และเปิดโอกาสให้นักเรียนกับนักเรียนพูดโต้ตอบกันเองด้วย (Two-way communication and communication among students)
- 4) วิธีที่ให้ผลสัมฤทธิ์สูงที่สุด คือการที่ครูเป็นสมาชิกคนหนึ่งของห้องเรียน และทุกคนในห้องเรียนมีโอกาสพูดโต้ตอบกันและกัน (Two-way communication among all members of the group, including teacher)¹

ดังนั้นในห้องเรียนระดับอนุบาล ครูควรมีพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ที่เปิดโอกาสให้เด็กได้โต้ตอบทั้งกับครู และกับเพื่อนนักเรียนด้วยกัน และควรทำหน้าที่เป็นผู้แนะนำส่งเสริมให้นักเรียนทุกคนเข้าร่วมกิจกรรมโดยทั่วถึงกัน เพื่อให้การจัดกิจกรรมนั้น ๆ เกิดผลสัมฤทธิ์สูงสุดและมีคุณค่าแก่นักเรียน

¹Karl C. Garrison and Robert A. Magoon, Educational Psychology : An Integration of Psychology and Educational Practices (Ohio : Charles E. Merrill Publishing Company, 1972), p. 456.

ส่วนพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ประเภทนักเรียนแสดงพฤติกรรมไม่ตอบสนอง
 ต่อคำสั่งหรือคำถามของครู นักเรียนแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวต่อครู นักเรียนแสดง
 พฤติกรรมร้องไห้, ร้องขอ, กล่าวโทษในเรื่องที่เกี่ยวกับตนเอง และในเรื่องที่มี
 ผู้อื่นเกี่ยวข้องด้วย ทั้ง 4 ประเภทนี้เกิดขึ้นน้อยในห้องเรียนระดับอนุบาลสอดคล้อง
 กับที่ กีเซล (Gesell) กล่าวไว้ว่าเด็กวัยนี้จะเชื่อฟังครู ชอบทำตามความประสงค์
 ของครู¹ และตรงกับพัฒนาการทางสังคมระดับที่ 2 ของมอร์แกน (Morgan)
 ที่เป็นการปรับตัวแบบไม่มีปฏิริยาโต้ตอบ² แสดงให้เห็นถึงคุณลักษณะของเด็กไทย
 ระดับอนุบาลที่มีความอ่อนน้อม วาง่าย ยอมตามผู้ใหญ่ และยอมรับคำสั่ง ซึ่งอาจ
 เป็นผลมาจากการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่หรือผู้ปกครองตามค่านิยมของสังคมไทย
 อย่างไรก็ตามสิ่งที่สิ่งเหล่านี้ไม่น่าจะเป็นตัวจำกัดพัฒนาการทางสังคมของเด็กได้ถ้าเด็ก
 ได้รับการสร้างเสริมคุณลักษณะนี้ให้มีคุณค่าและมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นด้วยคุณลักษณะ
 ความเป็นตัวของตัวเอง ความเชื่อมั่นในตัวเอง ความกล้าแสดงออก ความรับผิดชอบ
 ความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีและมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

2. จากผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน
 โรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดกับโรงเรียนอนุบาลเอกชน พบว่ามีพฤติกรรมครู
 บรรยายทั้งทางท่าทางและทางวาจาแตกต่างกัน เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้
 โดยครูโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดมีพฤติกรรมครูบรรยายทั้งทางท่าทางและ

¹Arnold Gesell and Frances L Ilg, The Child from Five to Ten, pp. 352-353.

²Horace B. English, Child Psychology, pp. 361-362.

ทางวาทจามากกว่าครูโรงเรียนอนุบาลเอกชน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากความแตกต่าง
 ในด้านการดำเนินงาน คุณภาพของครู ตลอดจนการจัดกิจกรรมต่าง ๆ แม้ว่า
 โรงเรียนอนุบาลทั้งสองประเภทจะมีวัตถุประสงค์เหมือนกันคือ เพื่อเตรียมความ
 พร้อมทุกด้านแก่นักเรียน แต่จากงานวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
 แห่งชาติ เรื่องการจัดศูนย์เด็กก่อนวัยเรียนในประเทศไทย พบว่าศูนย์สำหรับเด็ก
 มีมาตรฐานการดำเนินงานต่างกัน¹ วาสิ ปรงสิงห์ พบว่า โรงเรียนอนุบาลของ
 รัฐบาลกับโรงเรียนอนุบาลของเอกชนมีการจัดกิจกรรมแตกต่างกัน² และจากที่
 ผู้วิจัยพบด้วยตนเองปรากฏว่าโรงเรียนอนุบาลเอกชนส่วนใหญ่ไม่ได้ดำเนินการตาม
 วัตถุประสงค์ในการเตรียมความพร้อมทุกด้านแก่เด็ก แต่จะเน้นและให้ความสำคัญ
 เป็นอย่างมากในด้านการเรียนการสอนให้นักเรียนอ่านออกเขียนได้ มีโรงเรียน
 อนุบาลเอกชนบางแห่งใช้แบบเรียนสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เป็นแบบเรียน
 ในระดับอนุบาล และบางแห่งใช้เวลาในห้องเรียนมากเพื่อการเรียนการสอน ไม่
 เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมอื่นมากนักแม้แต่การเล่นอิสระก็มีครูคอยควบคุม
 และห้ามปราม ทั้งนี้หลายโรงเรียนชี้แจงว่าที่ทำเช่นนี้เพราะเป็นความประสงค์ของ
 ผู้ปกครองนักเรียนที่ต้องการเตรียมให้นักเรียนมีความรู้เพื่อให้เรียนในชั้นต่อไปได้
 ง่ายยิ่งขึ้น ถ้าโรงเรียนไม่ทำตามก็ไม่สามารถดำเนินการต่อไปได้

¹สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, การจัดศูนย์เด็กก่อนวัยเรียนในประเทศไทย (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์และท่าปกเจริญผล, 2522).

²วาสิ ปรงสิงห์, "การศึกษารูปแบบกิจกรรมการศึกษาที่จัดในชั้นอนุบาล," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524).

ค่านักครูผู้สอนซึ่งนับได้ว่าเป็นผู้มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการจัดกิจกรรม
ในห้องเรียน จากงานวิจัยของ ศุภลักษณ์ วสันตวิวงศ์ พบว่าครูโรงเรียนอนุบาล
เอกชนขาดคุณวุฒิทางการศึกษาอนุบาลเป็นจำนวนมาก¹ ซึ่งตรงกับที่ผู้วิจัยพบด้วย
ตนเอง การที่ครูขาดคุณวุฒิทางการศึกษาอนุบาลจึงทำให้ขาดความเข้าใจเกี่ยวกับ
พัฒนาการของเด็กวัยนี้ การจัดกิจกรรมสำหรับเด็กจึงแตกต่าง และไม่เป็นมาตรฐาน
เดียวกัน ครูโรงเรียนอนุบาลเอกชนบางแห่งทำหน้าที่เป็นเพียงผู้ดูแลเลี้ยงดูเด็ก
เพื่อเป็นการลดภาระผู้ปกครองเท่านั้น จึงปล่อยให้เด็กทำกิจกรรมกันเอง ขณะเดียว
กันกับที่โรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดครูมีความคาดหวังสูงในการเตรียมความพร้อม
ให้กับเด็ก รวมทั้งเน้นเรื่องเกี่ยวกับกิริยา มารยาทและความเป็นระเบียบ จึงทำให้
ตัวครูมีบทบาทในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ มากกว่าครูโรงเรียนอนุบาลเอกชน
ซึ่งเป็นเหตุให้เกิดพฤติกรรมครบบรรยายมากกว่า

3. จากผลการวิจัยพบว่า ทั้งโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดและ
โรงเรียนอนุบาลเอกชนมีพฤติกรรมต่อไปนี้เกิดขึ้นน้อย คือครูยอมรับความรู้สึกของ
นักเรียน ครูยกย่องชมเชยนักเรียน ครูยอมรับความคิดเห็นและ/หรือนำความคิดเห็น
ของนักเรียนไปใช้ ทั้ง ๆ ที่พฤติกรรมเหล่านี้เป็นตัวเสริมแรงที่ส่งเสริมให้เกิดการ
เรียนรู้และพัฒนาการของนักเรียน สกินเนอร์ (Skinner) กล่าวว่า นักเรียนมิใช่

¹ศุภลักษณ์ วสันตวิวงศ์, "เปรียบเทียบการจัดและดำเนินงานระหว่าง
โรงเรียนอนุบาลของเอกชนกับโรงเรียนอนุบาลของรัฐ," (วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต แผนกวิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2514.

เรียนจากการพูดตามสิ่งทีครุบอกเท่านั้น สิ่งสำคัญที่มีผลต่อการเรียน คือ แรงจูงใจ หรือการกระตุ้นพฤติกรรม¹ (Positive Reinforcement) และ แมคเคน (Madden) กล่าวไว้เช่นกันว่า การศึกษาพฤติกรรมแสดงให้เห็นว่า แรงจูงใจหรือการกระตุ้นพฤติกรรม (Positive Reinforcement) ให้นผลในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการเรียนได้ดีกว่าการทำโทษหรือการบังคับให้เรียน² ผู้วิจัยคิดว่า ควรมีการดำเนินการ เพื่อเพิ่มความดีพฤติกรรมเหล่านี้ในห้องเรียนระดับอนุบาล โดยการชี้แจงให้ครูตระหนักถึงความสำคัญ คุณค่า และมีความตั้งใจจริงที่จะกระทำ เพื่อประโยชน์แก่ตัวนักเรียน

ส่วนพฤติกรรมนักเรียนแสดงพฤติกรรมไม่ตอบสนองต่อครู นักเรียนแสดงพฤติกรรมร้องไห้, ร้องขอ, กล่าวโทษในเรื่องที่เกี่ยวกับตัวเอง นักเรียนแสดงพฤติกรรมร้องไห้, ร้องขอ, กล่าวโทษในเรื่องที่มีผู้อื่นเกี่ยวข้องด้วย และนักเรียนแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวต่อครู ปรากฏว่าทั้งโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดและโรงเรียนอนุบาลเอกชนเกิดพฤติกรรมเหล่านี้ใกล้เคียงกัน ยกเว้นพฤติกรรมนักเรียนก้าวร้าวต่อครูทางท่าทาง แม้ว่าจะเกิดขึ้นแตกต่างกันในโรงเรียน 2 ประเภท แต่พฤติกรรมที่เกิดขึ้นนั้นน้อยมาก ทั้งนี้จะเป็นผลมาจากรูปแบบและค่านิยมในการอบรมเลี้ยงดูเด็กจากที่บ้านมีลักษณะคล้ายคลึงกัน

¹B.F. Skinner, The Technology of Teaching, (Meredith Coperation, 1960), p. 103.

²Peter C. Madden, "Skinner and the Open Classroom," in Readings in Classroom Learning and Perception, ed. Richard J. Mueller et al. (New York : Praeger Publishers, Inc., 1974), p. 47.

4. พฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนในห้องเรียนระดับอนุบาล จากผลการวิจัยปรากฏว่า เกิดพฤติกรรมเล่นกับเพื่อน, คุยกับเพื่อนมากที่สุด สอดคล้องกับนักจิตวิทยาหลายท่าน เช่น กีเซล (Gesell) เฮิร์ลอค (Hurlock) มุนซิงเจอร์ (Munsinger) กล่าวว่าเด็กวัยนี้มีลักษณะความเป็นเพื่อนมาก ชอบพบปะ พูดคุยและเล่นกับเพื่อน มีความอยากรู้อยากเห็น และสนใจสิ่งที่อยู่แวดล้อมตัวเขา

เลซา ปิยะธัจฉริยะ กล่าวว่า การเล่นมีบทบาทและมีอิทธิพลอย่างมากต่อการเจริญเติบโตทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคมของเด็กทั้งนี้เพราะ

1) การเล่นเป็นวิธีการ หรือทางที่เด็กจะสร้างประสบการณ์ให้กับตนเองเพื่อเรียนรู้และรับรู้สิ่งแวดล้อม

2) การเล่นเป็นวิธีการ หรือทางที่จะช่วยให้ตนเองสามารถปรับตัวและเปลี่ยนแปลงความคิด ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม¹

ปิอาเจท์ (Piaget) กล่าวว่าไว้ว่าการเล่นเป็นส่วนสำคัญของวิวัฒนาการของสติปัญญา การเล่นของเด็กจะพัฒนาไปตามลำดับขั้นของพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กและจะต่อเนื่องกันไป ซึ่งเด็กอายุ 4-7 ปี มีพัฒนาการขั้นที่สามคือ The Phase of Intuitive Thought เด็กจะเล่นกับเด็กคนอื่น ๆ ได้เรียนรู้การอยู่ร่วมกัน การปรับตัวในสังคม²

¹ เลซา ปิยะธัจฉริยะ, "การเล่นเพื่อเรียน," ใน การละเล่นและเครื่องเล่นเพื่อพัฒนาเด็ก, พูนสุข บุญยสวัสดิ์ และสมพงษ์ จิตระดับ, บรรณาธิการ (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524), หน้า 49-55.

² นิรมล ธยุตสาห์กิจ, "ทฤษฎีการเล่นเพื่อพัฒนาการทางสติปัญญา," เล่มเดียวกัน, หน้า 1-8.

ดังนั้นการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กอนุบาลจึงควรเปิดโอกาสให้เด็กได้เล่น เพราะการเล่นจะเป็นเครื่องมือที่นำไปสู่การเรียนรู้และส่งเสริมพัฒนาการแก่เด็ก และสิ่งที่จะช่วยเสริมให้การ เล่นของเด็กมีคุณค่ามากยิ่งขึ้น คือ กิจกรรมและอุปกรณ์ หรือของเล่นที่เหมาะสมกับวัยของเด็ก

จากการสังเกตของผู้วิจัยพบว่าแบบการเล่นของเด็กระดับอนุบาลมี แบบ การเฝ้าดูคนอื่นเล่น แบบต่างคนต่างเล่น แบบเล่นใกล้กับเพื่อน และแบบร่วมมือกัน เล่นหรือเล่นร่วมกันตามแบบการจัดของพาร์เทิน¹ (Parten) และตรงกับพัฒนา การทางสังคมระดับที่ 3 ของมอร์แกน² (Morgan) ที่มีการปฏิสัมพันธ์เต็มรูปคือ มีการร่วมมือกัน

พฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนที่เป็นพฤติกรรมปดอบโยนผู้อื่นด้วยคำพูด หรือท่าทาง, แมงปืนของให้เพื่อน, ชมเชยเพื่อน, พุดและ/หรือทำท่ายอมรับใน ความผิดที่ตนกระทำ, พุดนำและ/หรือทำนำแล้วเพื่อนทำตาม และเก็บของเมื่อ เลิกเล่นแล้ว จากผลการวิจัยพบว่าเกิดพฤติกรรมเหล่านี้บ่อย ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ควรมีการส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมต่าง ๆ นี้ให้มากขึ้น เพราะจะเป็นสิ่งที่จะช่วย สืบทอดและสร้างสรรค์ความสัมพันธ์กันระหว่างบุคคลในสังคม และพฤติกรรมต่าง ๆ เหล่านี้สามารถปลูกฝังและฝึกฝนให้เกิดขึ้นได้ในตัวนักเรียนดังที่ หลุยส์ เมอร์ฟี (Louis Murphy) กล่าวว่า พฤติกรรมที่แสดงความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น มีสาเหตุ

¹G.R. Medinnus and R.C. Johnson, Child and Adolescent Psychology Behavior and Development, pp. 400-405.

²Horace B. English, Child Psychology, pp. 361-362.

การเกิดจาก 4 ทาง คือ

1) เกิดจากการทำเป็นนิสัย โดยการเรียนรู้จากการเลียนแบบ หรือการได้รับการสอนโดยตรง

2) เกิดจากการที่ได้รับการปฏิบัติจากคนอื่นในลักษณะเดียวกัน

3) เกิดจากผลสะท้อนของพื้นฐานทัศนคติหรือความรู้สึกต่อบุคคลอื่นโดยทั่วไป

4) เกิดจากการตอบสนองโดยธรรมชาติ¹

5. จากผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดกับโรงเรียนอนุบาลเอกชน ปรากฏว่าทุกพฤติกรรมเกิดขึ้นไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน และโรงเรียนทั้ง 2 ประเภทมีพฤติกรรมที่เกิดขึ้นมากเป็นลำดับที่ 1-5 เหมือนกัน คือ พฤติกรรม ก) เล่นกับเพื่อน, คุยกับเพื่อน ข) สั่ง, บอก, แนะนำ ค) พุคทำพนั้น, พุคไอ้อวด ง) เอาของเพื่อนมาทำหรือใช้โดยเพื่อนไม่อนุญาต, ก้าวกายสิทธิ์ผู้อื่น จ) ช่วยผู้อื่นทำงานหรือเล่น จากผลการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นถึงรูปแบบและอัตราการเกิดของพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนระดับปฐมวัยได้อย่างชัดเจน

พฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนที่แสดงออกในลักษณะการว่ากล่าวข่มขู่ พุคกอกวนผู้อื่น, ทำร้ายร่างกายตนเองหรือผู้อื่น, ทำลายสิ่งของให้เสียหาย, ตีกัน, โต้เถียงกัน และแย่งของกัน เหล่านี้แม้ว่าจะเกิดขึ้นน้อยทั้งในโรงเรียน

¹Horace B. English, Dynamics of Child Development,

อนุญาตประจำจังหวัดและในโรงเรียนอนุบาลเอกชน แต่ผู้วิจัยคิดว่า ผู้เป็นครุควรให้ความสนใจ เอาใจใส่ ระวังระวังและควบคุมดูแลไม่ให้นักเรียนมีพฤติกรรมเหล่านี้มากขึ้น และควรหาวิธีการเพื่อลดพฤติกรรมเหล่านี้ลงให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ อาจทำได้โดยการอบรมหรือแนะนำในขณะที่ทำกิจกรรมต่าง ๆ แม้แต่การเล่นอิสระ ครุก็ควรดูแลอยู่ไม่ไกลนัก เมื่อเกิดปัญหา เช่น เด็กทะเลาะกัน ก็พร้อมที่จะเข้าไปแก้ปัญหาได้ทันทีโดยไม่ปล่อยให้เด็กตัดสินกันเอง

6. จากผลการวิจัยปรากฏว่า พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครุกับนักเรียน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียน 30 คู่ ซึ่งส่วนใหญ่ไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน ถ้าเงื่อนงำที่ว่าพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์เป็นสิ่งที่ชักนำไปสู่หรือเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียน ดังผลการศึกษาวิจัยของ แอนเดอร์สัน (Anderson) ที่พบว่าครุมีอิทธิพลต่อนักเรียน โดยครุที่ใช้เทคนิคการครอบงำหรือควบคุม จะทำให้นักเรียนก้าวร้าวและเป็นศัตรูทั้งกับครุและกับเพื่อน แต่ครุใช้การรวมเข้าด้วยกัน นักเรียนจะมีพฤติกรรมความเป็นเพื่อนและเป็นตัวของตัวเอง¹ และจากการศึกษาของ การ์ซ่า (Garza) ที่พบว่า ทัศนคติของครุมีความสัมพันธ์กับความเข้าใจพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียน² เพราะฉะนั้นรูปแบบของพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ที่ต่างกัน ย่อมก่อให้เกิดพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนแตกต่างกัน ผู้วิจัย

¹John Withall and W.W. Lewis, "Social Interaction in the Classroom," in Social Interaction in Education Settings, pp. 35-36.

²Gonzalo Garza, "A Study of Teacher-Student Interaction in Sixth Grades of Ethnically Imbalanced School," Dissertation Abstracts International 37(February 1977) : 4819-A.

อภิปรายผลการวิจัยไค้ดังนี้

1) พฤติกรรมของครูในการปฏิสัมพันธ์ที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนที่พึงประสงค์คือพฤติกรรมประเภทครูยอมรับความรู้สึกของนักเรียน ครูยกย่องชมเชยนักเรียน ครูยอมรับและ/หรือนำความคิดเห็นของนักเรียนไปใช้ ครูบรรยาย และครูใช้คำสั่ง ทำให้นักเรียนมีคุณสมบัติความเป็นผู้นำ ความเป็นตัวของตัวเอง มีความรับผิดชอบ และลดการทะเลาะวิวาท ลดการขัดแย้ง เนื่องจากเด็กวัยนี้จะเริ่มสร้างทัศนคติต่อบุคคลและประสบการณ์ทางสังคม ทัศนคติของเด็กจะดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับ การเรียนรู้จากประสบการณ์ในวัยเด็กนี้ การที่เด็กเรียนรู้ที่จะทำตามกฎเกณฑ์ของสังคมหรือไม่ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบ 3 ประการคือ

ก. โอกาสที่จะเข้าสังคม เด็กจะต้องได้รับโอกาสที่จะเข้าสังคมกับเด็กวัยเดียวกันและผู้ใหญ่ที่มีประสบการณ์ต่างกันไป เพื่อเรียนรู้ชีวิตในสังคม

ข. แรงจูงใจ ประสบการณ์ทางสังคมที่เด็กพึงพอใจจะทำให้เด็กสนุกสนานในการเข้าสังคมและอยากจะทำพฤติกรรมนั้นซ้ำอีก แต่ถ้าเด็กเกิดความวิตกกังวล ไม่พึงพอใจ ก็จะทำให้เกิดผลในทางตรงกันข้าม

ค. ผลของวิธีการเรียนรู้ภายใต้คำแนะนำ¹

ดังนั้นเด็กวัยนี้จึงต้องการผู้ที่คอยชี้แนะแนวทางในการปฏิบัติตนเพื่อความเชื่อมั่น ความมั่นคง เป็นที่ยึดเหนี่ยวได้ และเป็นผู้ตัดสินเพื่อยุติความขัดแย้งดังที่พบจากความสัมพันธ์ในพฤติกรรมครูบรรยายและครูใช้คำสั่ง

¹Elizabeth B. Hurlock, Child Development, 5th ed.,

2) จากความสัมพันธ์ของพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ครู-ศิษย์, ชู, วิจารณ์ พบว่า ก่อให้เกิดคุณลักษณะที่ไม่พึงประสงค์คือ การก้าวร้าวสิทธิผู้อื่น การก้าวร้าว และลดการเป็นผู้ตาม ซึ่ง เมอร์ฟี (Murphy) พบว่าเด็กที่มีลักษณะมีอำนาจเหนือผู้อื่นจะมีพฤติกรรมการยอมแพ้ในบางโอกาส¹ นั่นคือ เป็นการลดลักษณะความเป็นผู้นำในตัวเด็กลง การที่ครูใช้การตำหนิ, ชู, วิจารณ์ จุดประสงค์สำคัญก็เพื่อการหยุดหรือการจำกัดพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้องของนักเรียน แต่การใช้พฤติกรรมนี้อาจให้ผลในทางตรงกันข้ามได้ สมาร์ท (Smart) กล่าวถึงความเจริญเติบโตของพฤติกรรมทางสังคมไม่ได้มาจากการกำหนดหรือบังคับให้เกิดขึ้นในตัวบุคคล แต่มาจากการที่เขาได้ประจักษ์ถึงความต้องการ ความปรารถนาของคนอื่น และให้คนอื่นเข้าใจในตัวเขาคด้วย ต้องมีการสื่อความหมายให้เห็นถึงการตัดสินใจข้อสรุป และคุณค่าซึ่งกันและกัน การรู้ถึงความต้องการของมนุษย์ และจุดประสงค์พื้นฐาน² ดังนั้นการที่จะหยุด หรือจำกัดพฤติกรรมของเด็ก จะต้องให้เด็กได้รู้คุณค่าของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนั้นด้วยโดยไม่ให้กระทบกระเทือนต่อจิตใจและความรู้สึกของเขาในอันที่จะนำไปสู่การกระทำที่ขัดแย้งต่อสังคม

3) พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์นักเรียนแสดงความคิดริเริ่ม เป็นพฤติกรรมที่ช่วยลดการขัดแย้งและเพิ่มความมีเหตุผล ยอมรับความช่วยเหลือจากผู้อื่นอาจเป็น

¹Horace B. English, Dynamics of Child Development, pp. 367-368.

²Mollie S. Smart and Russell C. Smart, Children Development and Relationships, p. 246.

ความคิดเห็นหรืออื่น ๆ ซึ่งความสัมพันธ์สอดคล้องกับที่ แมคคินนอน (Mackinnon) กล่าวไว้ว่าผู้ที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์จะเป็นผู้ตื่นตัวตลอดเวลา มีความพินิจ-เคราะห์ มีความคิดถี่ถ้วน และที่สำคัญเป็นผู้เปิดรับประสบการณ์ต่าง ๆ อย่างไม่หลีกเลี่ยง ชอบแสดงออกมากกว่าที่จะเก็บกด รวมทั้งมีแนวโน้มที่จะชอบรับรู่มากกว่าชอบตัดสิน¹

4) นักเรียนที่แสดงพฤติกรรมร้องไห้, ร้องขอ, กล่าวโทษในเรื่องที่มีผู้อื่นเกี่ยวข้องกับตัวจะมีลักษณะความเป็นเพื่อนมาก แต่ขณะเดียวกันก็เกิดความขัดแย้งกับเพื่อนได้มากเช่นเดียวกันคือมีพฤติกรรมหวงของ, ไม่ให้ขอยืมสิ่งของ, ไม่ยอมทำตามขอเสนอของเพื่อน สอดคล้องกับทฤษฎีของมัสเสน (Mussen) ที่กล่าวว่าเด็กวัยนี้มีความเป็นเพื่อนกันมากและบางครั้งมีการขัดแย้งและแข่งขันกันด้วย² ส่วนนักเรียนที่แสดงพฤติกรรมร้องไห้, ร้องขอ, กล่าวโทษในเรื่องที่เกี่ยวกับตนเอง มีแนวโน้มที่จะไม่เข้าไปยุ่งวุ่นวายหรือยุ่งเกี่ยวกับเด็กคนอื่น สนใจเฉพาะเรื่องของตนเอง จึงทำให้เกิดความขัดแย้งกับผู้อื่นได้น้อยและฟังผู้อื่นน้อย

5) ในห้องเรียนชั้นอนุบาลที่มีพฤติกรรมเจียบ จะทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในลักษณะมีความเป็นผู้นำ, มีความรับผิดชอบและลดการโต้เถียงทะเลาะวิวาทแทนที่จะทำให้เด็กเกิดความคับข้องใจนั้น อาจเนื่องมาจากลักษณะเด็กไทยวัยนี้มีความอ่อนน้อมเชื่อฟังผู้ใหญ่ การที่ครูควบคุมให้เด็กอยู่ในความสงบจึงไม่มีผลทำให้เด็กเกิดความคับข้องใจ โดยทั่วไปครูอนุบาลจะไม่ปล่อยให้เด็ก

¹สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, การจัดบริการศูนย์เด็กก่อนวัยเรียน, หน้า 75-76.

²Paul H. Mussen, The Psychological Development of the Child, pp. 88-89.

พฤติกรรมเฉื่อยเป็นช่วงเวลายาวนานจนเกินไป จากการสังเกตช่วงที่มีความเฉื่อย เป็นเวลาที่เด็กกำลังทำงานที่ครูมอบหมายให้อย่างตั้งใจหรือเป็นเวลาที่ครู เพิ่งเข้าห้องมาใหม่ ๆ และเด็กกำลังตั้งใจฟังคำสั่งของครู หรือเป็นเวลาที่ครูหยุด พักชั่วขณะเพื่อเตรียมกิจกรรมต่อไป และเด็กเตรียมพร้อมที่จะทำกิจกรรมใหม่ นอก จากนี้อาจเป็นข้อตกลงระหว่างครูกับนักเรียนว่าก่อนที่นักเรียนจะออกมาเริ่มกิจกรรม ใต้นั้นจะต้องเฉื่อยและเรียบร้อย ดังนั้นพฤติกรรมเฉื่อยจึงทำให้นักเรียนมีพฤติกรรม ที่พึงประสงค์

ขอเสนอแนะ

1. ขอเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

1.1 การดำเนินกิจกรรมในโรงเรียนอนุบาลครุควรเน้นให้นักเรียน เป็นศูนย์กลาง จากผลการวิจัยปรากฏว่าครูยังเป็นศูนย์กลางอยู่ ครูจึงมีบทบาท มาก ดังนั้นจึงควรจัดกิจกรรมใหม่ที่มีความหมายกับเด็ก โดยมีอุปกรณ์การเล่นหรือของ เล่นหลาย ๆ อย่างที่เหมาะสมกับเด็กระดับนี้ด้วย

1.2 ในการปฏิสัมพันธ์กับนักเรียน ครูควรให้การเสริมแรงแก่นักเรียน โดยให้คำชมเชยและให้ความสนใจเอาใจใส่ดูแลนักเรียนทุกคนอย่างทั่วถึง และสม่ำเสมอ เพื่อให้เด็กเกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์

1.3 ครูควรปลูกฝังทัศนคติทางสังคม และเสริมสร้างคุณลักษณะในตัวนักเรียนตั้งแต่วัยนี้ให้มีวินัยในตัวเอง รู้จักสิทธิและหน้าที่ของตน มีความรับผิดชอบ และรู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น

1.4 ในการเตรียมครูสำหรับการศึกษาระดับปฐมวัย ควรมีการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการแสดงพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ที่เหมาะสมแก่นักเรียน ควบนอกเหนือจากความรู้ในดานพัฒนาการและการจัดกิจกรรมต่าง ๆ

2. ขอเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

ผู้วิจัยคิดว่าควรมีการวิจัยเพิ่มเติมในเรื่องต่อไปนี้

2.1 การใช้คำถามของกรลักษณะต่าง ๆ ควรมีการจำแนกเป็นระดับ และมีการแปลความควย เพื่อให้เห็นรูปแบบของคำถามที่มีคุณค่าแก่นักเรียน

2.2 การศึกษาพฤติกรรมการทางสังคมของนักเรียน ควรมีการให้นำหนักคะแนนพฤติกรรมที่นักเรียนแสดงออกควยเพื่อให้ได้ความหมายที่ละเอียดและชัดเจนยิ่งขึ้น อาจทำได้โดยการบันทึกช่วงเวลาของการเกิดพฤติกรรมแต่ละครั้ง แล้วนำมาแปลความประกอบกับความถี่ของการเกิดพฤติกรรมนั้น

2.3 การศึกษาความสัมพันธ์ของพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน กับพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียน ควรมีการวิจัยเพื่อเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด กับโรงเรียนอนุบาลเอกชนควย จะทำให้มองเห็นรูปแบบของพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนในโรงเรียนทั้ง 2 ประเภท ว่าทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมทางสังคมในรูปแบบใดได้ชัดเจนและทำให้การเปรียบเทียบมีความหมายมากยิ่งขึ้น